

تحلیل تأثیر رنگ بر شخصیت اصلی فیلم قرمز کیشلوفسکی با رویکرد ماکس لوشر

شیماسامانفر^۱، محمدعلی فروزش^۲

۱. کارشناس ارشد پژوهش هنر، مؤسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز، ایران.
۲. مربی گروه ارتباط تصویری، مؤسسه آموزش عالی آپادانا، شیراز، ایران.

[تاریخ دریافت مقاله: ۱۴۰۲/۰۹/۱۴، تاریخ پذیرش نهایی: ۱۴۰۲/۱۰/۲۴]

چکیده

در روان‌شناسی، رنگ از معیارهای سنجش شخصیت به‌شمار می‌رود؛ چرا که هر یک از آن‌ها تأثیر خاص روحی و جسمی در مخاطب باقی گذاشته و می‌توان رنگ را نشان‌گر وضعیت روانی و جسمی افراد در نظر گرفت. در این پژوهش نیز به بررسی تأثیر رنگ بر والتین، شخصیت زن اصلی فیلم «قرمز» ساخته کریستف کیشلوفسکی پرداخته شد و میزان تأثیری که رنگ بر احوال، رفتار و سلیقه این شخصیت دارد براساس آزمون رنگ «ماکس لوشر» مورد بررسی قرار گرفت. پژوهش به دنبال جواب این سوال است که چگونه می‌توان از شناخت کارکرد روانی رنگ‌ها به درک شرایط روحی انسان‌ها رسید؟ در این مقاله با استناد به منابع معتبر و به شیوه تحلیلی، تلاش شد تا اثرگذاری رنگ‌های غالب در این فیلم بر شخصیت اصلی داستان با انجام تست رنگ، بررسی و واکاوی شود. تحقیق از نوع کیفی بوده و اطلاعات به شیوه کتابخانه‌ای و اینترنتی به‌دست آمده است. پژوهش‌گر در طی این مقاله با انجام تست رنگ لوشر که شامل ۸ کارت رنگی است و طبق بیشترین رنگ‌های استفاده شده توسط کاراکتر اصلی در فیلم قرمز چیده شده، توانست به هماهنگی رفتارهای والتین با تعاریف روان‌شناسانه‌ای که لوشر از هر رنگ و هم‌جواری هر دو رنگ ارائه داده است، برسد.

واژه‌های کلیدی

روان‌شناسی رنگ، کریستف کیشلوفسکی، ماکس لوشر، فیلم قرمز.

مقدمه

«سه رنگ: قرمز»^۱ فیلمی فرانسوی به کارگردان کریستوف کیشلوفسکی^۲ محصول سال ۱۹۹۴ است. این فیلم آخرین بخش از سه‌گانه معروف سه رنگ کیشلوفسکی بعد از آبی و سفید است. داستان فیلم «قرمز» شامل چند شخصیت مختلف است که به یکدیگر پیوند می‌خورند. والتین شخصیت اصلی، مدلی که درگیر رابطه‌ای ناکام و تلخ است، پسری به نام آگوست در همسایگی والتین و قاضی پیر و بازنشسته‌ای که حال با استراق سمع از همسایگانش روزگار می‌گذراند.

کیشلوفسکی، درست مثل سرزمینی که در آن متولد شده بود، هرگز از محدوده‌های خود دل‌شاد نبود. ذاتاً یک سیگاری انزواطلب بود. چنان تنها می‌نشست که گویی از بشریت محو شده بود. بدین‌گونه از پشت ابری از دود، می‌توانست به تعارض‌های تقدیر بشری بیندیشد و طعم طعنه‌های وجود آدمی را مزه کند (مور، ۱۳۸۶: ۱۴-۱۳).

این پژوهش با انجام تست رنگ لوشر بر والتین قصد دارد بدانند میزان واقعی بودن تأثیر رنگ بر شخصیت اصلی زن در فیلم «قرمز» کیشلوفسکی از طریق آزمون رنگ لوشر تا چه ابعدی است؟ و علت انتخاب و تأکید کیشلوفسکی بر رنگ‌های آبی، سفید و به‌طور خاص، رنگ قرمز چیست؟ هدف این پژوهش فهم بهتر این فیلم و دست‌یابی به رد فکری کارگردان از نظر روان‌شناسی رنگ است. آن‌چه این پژوهش به دنبال آن است انجام تست روان‌شناسی رنگ ماکس لوشر بر روی شخصیت اصلی فیلم «قرمز» کیشلوفسکی است. این تحقیق در قدم اول به دنبال درک روان‌شناختی سینمای کیشلوفسکی است و دیگر این‌که تا چه میزان شرایط روحی کاراکترهای او در فیلم‌هایش نمود داشته و چه میزان از این شرایط در قالب رنگ قرمز جلوه‌گر شده‌است. ضرورت این پژوهش رسیدن به شناخت دلیل انتخاب رنگ‌ها از سوی افراد است، تا بتوان توسط رنگ‌های احاطه شده در زندگی هر فرد به شناخت بهتری از انسان‌ها دست پیدا کرد. اگرچه تاکنون دلیل علمی‌ای برای این موضوع اثبات نشده‌است، پژوهش‌ها و آزمون‌های رنگ بسیاری انجام گرفته که ممکن است در آینده ما را به مسیر علمی‌تری از تأثیر رنگ در تحلیل روان‌شناختی هدایت کند.

دنیای پیرامون ما دنیای رنگ‌هاست و انسان از روزگاران بسیار دور تاکنون تحت نفوذ رنگ و تأثیر آن بوده‌است. شب و روز اولین پدیده رنگی است که بشر با آن سروکار داشته‌است. شب محیطی را پدید می‌آورد که فعالیت بشر را متوقف می‌کند و بشر اولیه را به سمت پناهگاه می‌برد. روز، واسطه محیطی بود که در آن کار و عمل مقدور بود؛ لذا بشر اولیه دوباره دست به کار می‌شد تا توشه مواد غذایی خود را بیابد یا به جست‌وجوی شکار بپردازد. شب به همراه خود بی‌حرکتی، آرامش و کاهش عمومی سوخت‌وساز فعالیت جسمانی و روز به همراه خود امکان کار و عمل و افزایش فعالیت جسمانی را به ارمغان می‌آورد و به انسان نیز هدف می‌داد. رنگ‌های مرتبط با این دو محیط عبارتند از رنگ آبی متمایل به تیره آسمان شب و زرد روشن نور آفتاب.

رنگ زندگی است، زیرا دنیای بدون رنگ به نظر ما، هم‌چون مرده است. رنگ‌ها مثل‌های ازلی‌اند، فرزندان نور اصلی بدون رنگ و همتای آن یعنی تاریکی، بدون رنگند. همان‌طور که شعله نور ایجاد می‌کند، نور نیز رنگ را به وجود می‌آورد. رنگ‌ها بچه‌های نور هستند و نور مادر آن‌هاست. نور، این پدیده اولیه جهان، روح و جان دنیا را از طریق رنگ‌ها بر ما آشکار می‌سازد (ایتن، ۱۳۹۱: ۵)

تست لوشر^۱ از بدو تولد خود تاکنون همواره دست‌خوش تغییر و اصلاح قرار گرفته و معایب و نواقص آن برطرف گشته‌است ولی اساس و پایه آن تغییر نکرده و هم‌چنان ثابت مانده‌است. چهار رنگ اصلی لوشر رنگ‌های آبی، زرد، قرمز و سبز هستند و رنگ‌های اولیه روان‌شناختی محسوب می‌شوند و چهار رنگ اصلی تست را تشکیل می‌دهند. در تست سریع لوشر، علاوه بر این چهار رنگ اصلی، چهار رنگ فرعی نیز وجود دارند: بنفش که ترکیب قرمز و آبی است، قهوه‌ای که ترکیب زرد و قرمز و سیاه است، خاکستری که هیچ رنگی ندارد و عاری از هر نوع نفوذ و تأثیر است و با وجود آن‌که در بین رنگ‌های روشن و تیره قرار دارد، از نظر تأثیر روانی و جسمانی خنثی محسوب می‌شود، و بالاخره رنگ سیاه که نفی و انکار تمام رنگ‌هاست (لوشر، ۱۳۹۱: ۳۰).

پرداخته‌است. بنی‌مهد در این پژوهش به بررسی نگاه ایدئولوژیکی که کیشلوفسکی در آثارش به جا گذاشته نیز پرداخته‌است.

دلیل انتخاب این موضوع برای پژوهش، بدیع بودن و تمرکز داشتن بر شخصیتی در فیلم قرمز است که تاکنون از لحاظ روان‌شناسی رنگ مورد تحلیل قرار نگرفته‌است. والتین کاراکتری است که همیشه پوششی خنثی و تیره دارد، که می‌تواند بیان‌گر افسردگی پنهانی باشد که ظاهر شغل او، آن را پوشانده‌است. در زندگی روزمره نیز به نظر می‌رسد افراد با توجه به حال روحی‌ای که دارند دست به انتخاب رنگ‌ها می‌زنند. حال این پژوهش با استفاده از یکی از معروفترین آزمایش‌های رنگ بر روی والتین، قصد دارد میزان شباهت‌های رفتاری او را با جواب‌هایی که لوشر در اختیار ما گذاشته‌است، بسنجد.

■ تست لوشر

انتخاب و ترجیح دادن یک رنگ به رنگ دیگر معمولاً به موضوع انتخاب بستگی دارد. برای مثال اگر قرار باشد رنگ لباس یا کاغذ دیواری اتاق نشیمن یا رنگ کابینت‌های آشپزخانه اشتباه انتخاب شود، فرد نه فقط رنگ این اشیا را بر حسب حالات روحی و نیاز جسمانی خود انتخاب می‌کند، بلکه زیبایی آن‌ها را هم مد نظر قرار می‌دهد و به بررسی این موضوع می‌پردازد که آیا فلان لباس با فلان رنگ تناسبی دارد یا نه؟ یا فلان رنگ از کاغذ دیواری با دیگر وسایل خانه مناسب است یا نه؟ در تست لوشر اما رنگ‌ها بدون ارتباط دادن آن‌ها با اشیا و بدون ترکیب با یکدیگر باید انتخاب شوند و فقط بر اساس تمایلات روانی ما گزینش می‌شوند و به جنبه زیبایی‌شان توجه نمی‌شود. به همین خاطر در موقع انجام تست از فرد خواسته می‌شود رنگ‌ها را فقط به‌عنوان رنگ و بدون در نظر گرفتن آن‌ها با اشیا یا خاصی مثل مبل، لباس، یا اتومبیل انتخاب کند (لوشر، ۱۳۹۱: ۲۸).

در فیلم «قرمز» غالب رنگی که مورد توجه والتین، شخصیت اصلی داستان قرار گرفته، رنگ‌های قرمز، خاکستری، قهوه‌ای و سیاه است. این رنگ‌ها را در لباس‌ها، شال‌گردن، وسایل و دکوری‌جات خانه و ماشین

روش پژوهش

این تحقیق از منظر هدف، کاربردی و از منظر شیوه انجام به روش توصیفی-تحلیلی انجام گرفته‌است. اطلاعات نیز به شیوه کتابخانه‌ای به‌دست آمده‌است. جامعه آماری پژوهش نیز همان حجم نمونه یعنی فیلم «قرمز» ساخته کریستف کیشلوفسکی است.

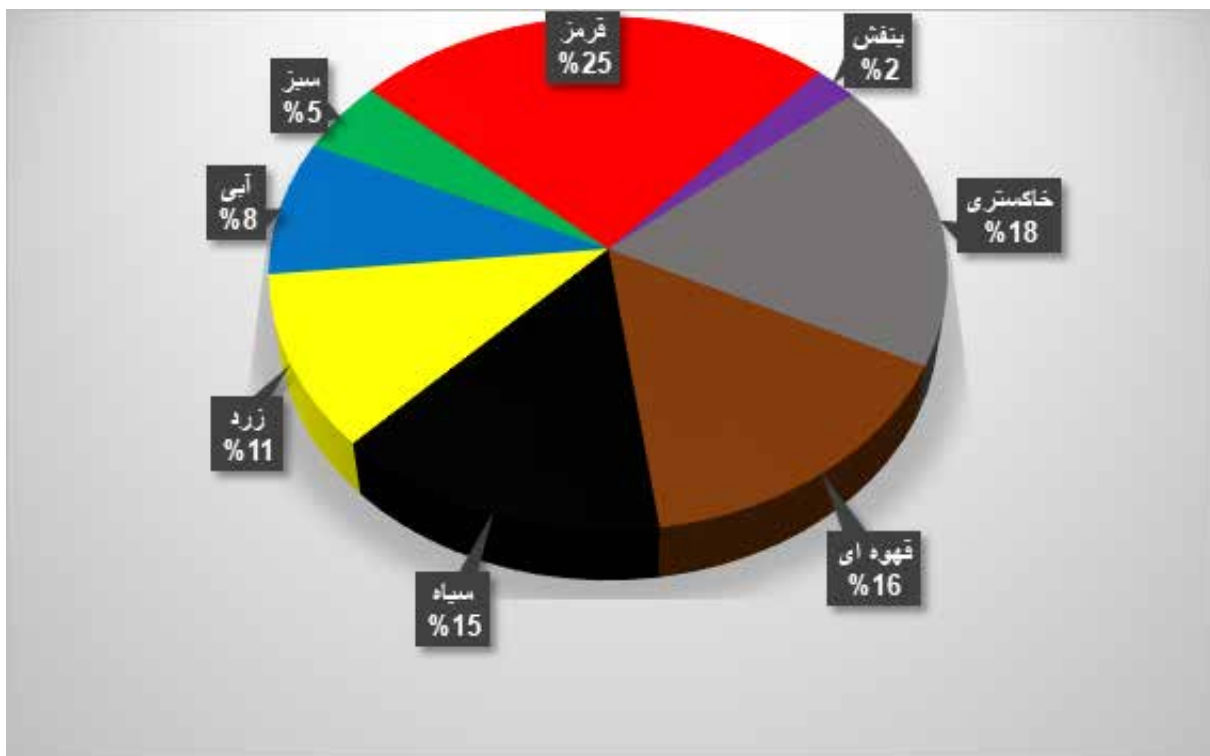
پیشینه پژوهش

در زمینه روان‌شناسی رنگ تاکنون تحقیقات قابل توجه بسیاری صورت گرفته‌است که می‌توان به محققانی چون هرمان رورشاخ^۴، ای.آر.یانس^۵ و ماکس لوشر اشاره کرد. می‌توان بیان داشت که معروفترین آزمون رنگ، تست روان‌شناسی رنگ ماکس لوشر (۱۳۹۱) است.

جف اندرو^۶ در کتاب «سه‌گانه سه رنگ»^۷ (۱۳۹۷) خود از علاقه‌ای که به سینمای کیشلوفسکی داشته صحبت می‌کند «کیشلوفسکی برای من به طرز غریبی مثل دوست بود؛ نه به این دلیل که بخت ملاقات چندباره با او نصیب شده بود؛ به این دلیل که فیلم‌هایش منقلبم می‌کرد و این احساسی بود به شدت شخصی». اندرو در این کتاب می‌کوشد پیوندهای این سه‌گانه را با اشاره به موتیف‌های سمعی-بصری پیوسته آن‌ها تبیین کند. به عقیده جف اندرو سه‌گانه کیشلوفسکی ادای دینی بود به انقلاب فرانسه. هدف این کتاب کشف معنای سه‌گانه رنگ و بررسی راه‌هایی است که کارگردان خواسته از طریق‌شان، آن معنا را بیان کند.

رناتا برنارد^۸ و استیون وودوارد^۹ در کتاب «گفت‌وگو با کیشلوفسکی»^{۱۰} (۱۳۹۶) تلاش کرده‌اند به بیان داستان زندگی کیشلوفسکی با جزئیاتی تأثیرگذار پرداخته‌اند و با بازتاب دقیق‌تر احساسات و افکار او درباره سینما، آینه‌ای شفاف در برابر زندگی هنری و دست‌آوردهای کیشلوفسکی در طول زندگی وی قرار دهند. این کتاب گردآوری مهم‌ترین مصاحبه‌های کیشلوفسکی است.

میثاق بنی‌مهد در مقاله «سینمای کیشلوفسکی: وقتی رنگ بر پرده‌ها سخن می‌راند!» (۱۳۸۶) به تحلیل فیلم‌های سه‌گانه از منظر کاربرد رنگ در سینما

رنگ	قرمز	خاکستری	قهوه‌ای	سیاه	زرد	آبی	سبز	بنفش
فراوانی	۲۵.۱	۱۸.۴	۱۵.۵	۱۴.۶	۱۱	۸.۵	۴.۶	۲.۲
درصد	%۲۵	%۱۸	%۱۶	%۱۵	%۱۱	%۸	%۵	%۲

نمودار ۱. درصد و فراوانی رنگ‌های مورد آزمایش لوشر در رفتارشناسی والتین (نگارندگان).

و بیان‌گر «عدم تعامل یا گریز» است (لوشر، ۱۳۹۱: ۱۵۷). پس از انتخاب نخست گروه‌های رنگی فرد آزمون‌دهنده باید انتخاب دیگری را با فاصله تقریبی نیم ساعت انجام دهد اما در پژوهش حاضر به خاطر غیرواقعی بودن و عدم حضور فیزیکی شخص، انتخاب گروه دوم ممکن نیست و همان گروه اول دوباره چیده شده و درنمودار ۱ ترسیم و درصد آن‌ها مشخص شده‌است.

■ معنا و مفهوم هشت رنگ

هشت رنگی که در تست رنگ به کار می‌روند با دقت انتخاب شده‌اند و هر کدام دارای معنای روان‌شناسانه و فیزیولوژیک خاصی هستند که ساختار رنگ نامی‌ده می‌شود (لوشر، ۱۳۹۱: ۷۳).

-قرمز

کارگردان می‌گوید: «قرمز واقعاً دربارهٔ این مساله است

دیده می‌شود. بر همین اساس در تست رنگ انجام گرفته در این پژوهش این چهار رنگ به‌عنوان رنگ‌های اصلی و اولین انتخاب‌های والتین جای‌گذاری شده‌است.

در شیوه‌ی گروه‌بندی رنگ‌ها ابتدا هشت رنگ آبی (۱)، سبز (۲)، سرخ (۳)، زرد (۴)، بنفش (۵)، قهوه‌ای (۶)، سیاه (۷) و خاکستری (۸) با توجه به میزان کاربرد در یک ردیف قرار می‌گیرد؛ سپس به صورت گروه‌های دوتایی طبقه‌بندی می‌شود، مکان نخست، بیان‌گر «گرایش و تمایل» فرد بوده و با علامت (+) مشخص می‌شود. مکان دوم نشان‌دهنده «هدف مورد نظر» است که با علامت (+) نمایش داده می‌شود. مکان سوم و چهارم با علامت ضربدر مشخص گردیده و نشان‌گر «بیان واقعی موضوع» است. مکان پنجم و ششم با علامت (=) نشان داده می‌شود و نمود «استعدادهای ویژه‌ای است که استفاده نشده، البته طرد هم نشده‌است» و مکان هفتم و هشتم دارای علامت (-)

- خاکستری

خاکستری در این تست، بی‌رنگ است. نه تیره است نه روشن، و عاری از هرگونه اثر تحریکی یا گرایش روانی است. رنگی خنثی که نه عینی است نه ذهنی، نه درونی است نه بیرونی، نه اضطراب‌آفرین است نه آرامش‌بخش. خاکستری جایی را اشغال نمی‌کند و فقط مرز است، منطقه‌ای مرزی است که سرزمین هیچ‌کس محسوب نمی‌شود. هم‌چون یک منطقه غیرنظامی تجزیه‌شده میان دو سرزمین متخاصم. خاکستری هم‌چون دیوار برلین و پرده آهنین است که دیدگاه‌های دو طرف آن با هم تفاوت دارد. هر کس رنگ خاکستری را در مکان دوم انتخاب می‌کند در واقع دنیای خود را به دو بخش تقسیم کرده است. در یک بخش محدوده جبرانی و اغراق‌آمیز قرار دارد که توسط رنگی که در مکان اول انتخاب کرده مشخص می‌شود. در بخش دیگر، امکانات بالقوه‌ای قرار دارد که توسط رنگ‌هایی نشان داده شده است، ولی به دلیل اضطراب ناشی از مشارکت طرد شده است. رنگی که قبل از خاکستری انتخاب شده، نشان‌دهنده تنها مکانیزمی است که شخص از طریق آن مایل به کسب تجربه است. در غیر این صورت، او «از کار می‌افتد» و از دنیای پیرامون خود فاصله می‌گیرد. البته این بدان معنا نیست که او به شکل آدمی غیرفعال یا فاقد روحیه مشارکت ظاهر می‌شود، بلکه برعکس، ممکن است خیلی هم فعال به نظر برسد زیرا رفتار جبرانی او شامل تلاش برای جبران بیهودگی احساس درونی و ناتوانی در انجام فعالیت و تجربه مستقیم مسایل است (لوشر، ۱۳۹۱: ۷۳-۷۶).

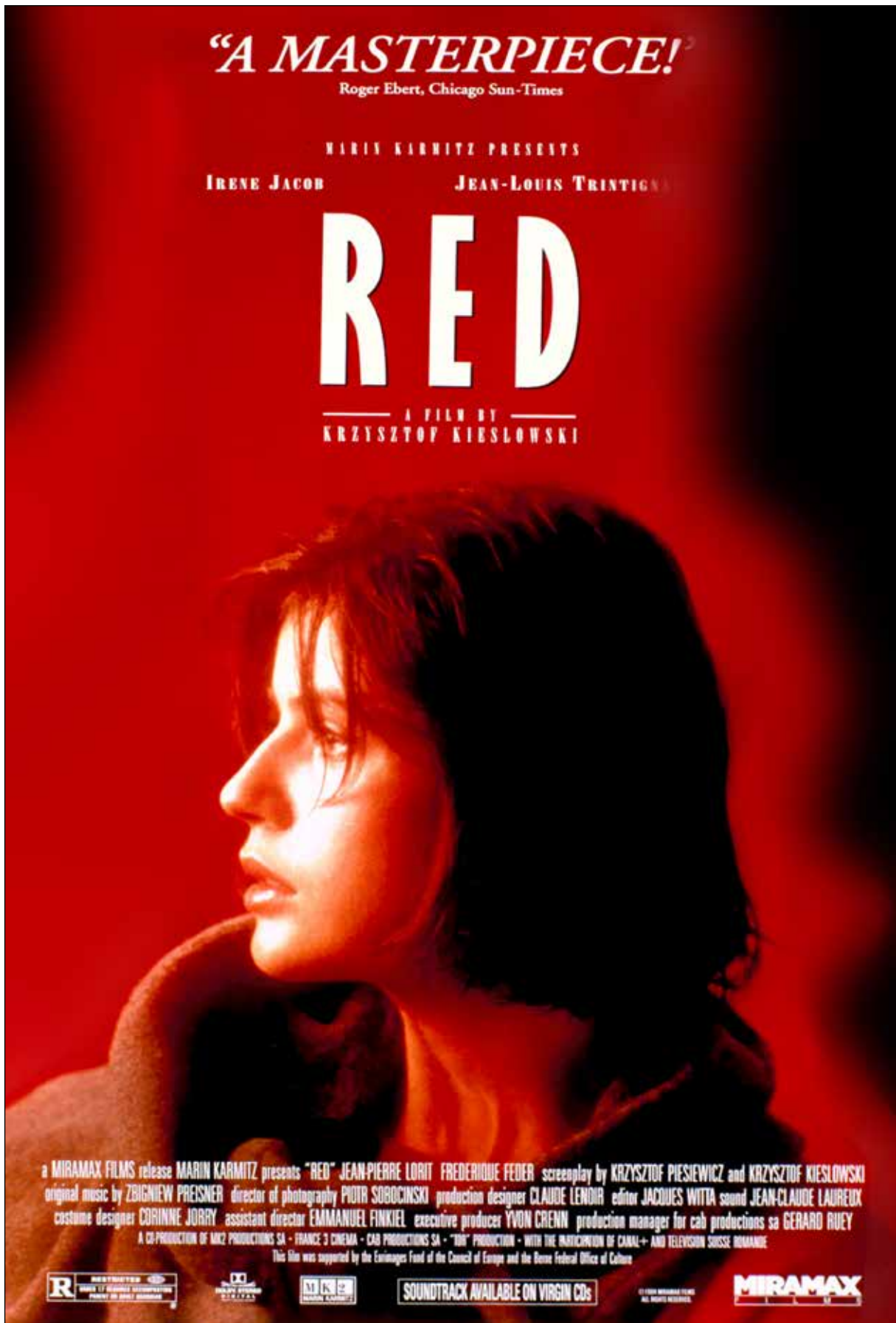
کیشلوفسکی جایی می‌گوید: «همه فیلم‌های من درباره افرادی است که قادر به یافتن راه خودشان نیستند، آدم‌هایی که نمی‌دانند چطور باید زندگی کنند و... ناامیدانه در جست‌وجوی آنند»^{۱۱}. این نقل قول راهنمای کاملی است برای شناخت آن‌چه سه گانه از آن‌ها سخن می‌گوید (اندرو، ۱۳۹۷: ۷۸).

- قهوه‌ای

قهوه‌ای در این تست ترکیبی از زرد و قرمز تیره است. انرژی و شور و نشاط غیرآرادی زندگی که در رنگ قرمز موج می‌زند در این‌جا کاهش یافته و دل‌مردگی و تسلیم به سیاهی جایگزین آن شده و به گفته نقاشان شادابی رنگ قرمز در

که آدم‌ها، تصادفاً، گاه در زمان نادرستی متولد می‌شوند» (مور، ۱۳۸۶: ۱۳۱). رنگ قرمز این تست که از ترکیب آن با زرد یک نارنجی کم‌رنگ به دست می‌آید، نشان‌گر شرایط جسمانی آماده برای مصرف انرژی است. سرعت نبض را افزایش می‌دهد، فشار خون را بالا می‌برد و تنفس را بیشتر می‌کند. رنگ قرمز بیان‌گر نیروی حیاتی فعالیت عصبی و غدد داخلی بوده و بنابراین به معنای آرزو و اشتیاق است. رنگ قرمز یعنی بافشاری و اصرار برای کسب نتایج و رسیدن به کام‌پایی و موفقیت و میل حریصانه به تمام چیزهایی که نشانه‌ای از کمال را با خود دارند و شدت میل و اشتیاق به زندگی. رنگ قرمز یعنی برانگیختگی، تحرک، میل برای پیروزی و تمام شکل‌های حرارتی را شامل می‌شود؛ از تمایلات جنسی گرفته تا تحولات انقلابی. رنگ قرمز انگیزه‌ای است برای فعالیت‌های شدید، ورزش، پیکار، رقابت، شهوت جنسی و باروری. این رنگ نمایان‌گر «تاثیر اراده» یا «قدرت و نیروی اراده» است. کسی که رنگ سرخ را در مکان اول انتخاب می‌کند، دلش می‌خواهد از طریق کار و فعالیت خویش زندگی پر جنب‌وجوش و کاملی را تجربه کند. این فعالیت‌ها هر شکلی داشته باشند - حضور در حرکت‌های دسته جمعی، رهبری، تلاش خلاقانه، رشد پیشرفت، افزایش تمایلات جنسی، پی‌گیری لذات نفسانی، یا فعالیت‌های خیال‌بافانه و اغراق‌شده - اساساً در رنگ قرمز متجلی می‌شود (لوشر، ۱۳۹۱: ۷۵-۷۴).

قرمز رنگ هیجان، خطر، گرما و نیز رنگ خون، یعنی نیروی حیات است. در فیلم بر رنگ قرمز از طریق نور یا فیلترهای خاص تاکید نمی‌شود، بلکه فیلم بر اساس عناصر قرمز رنگ ساخته شده است: لباس‌های قرمز، قلاده قرمز سگ، ماشین آگوست، گیل‌اس‌های دستگاه شانس (که بازی با آن نشان می‌دهد والتین به شانس اعتقاد دارد!)، کاغذ قرمزی که بطری برندی در آن پیچیده شده است و بلیط والتین. نمونه‌های بی‌شمارند، می‌توان فهرستی از آن‌ها را فراهم کرد ولی این کار غیرممکن است (مور، ۱۳۸۶: ۱۳۳). در این فیلم رنگ حالت تزئینی ندارد، بلکه نقش القای معنی را دارد؛ یعنی رنگ معنایی دارد. مثلاً وقتی والتین کت قرمز رنگ نامزدش را می‌پوشد و می‌خواهد، رنگ قرمز بر خاطرات، بر نیاز به کسی دلالت دارد (استوک، ۱۳۷۷: ۲۵۰).

"A MASTERPIECE!"

Roger Ebert, Chicago Sun-Times

MARIN KARMITZ PRESENTS

IRENE JACOB

JEAN-LOUIS TRINTIGNAT

RED

A FILM BY
KRZYSZTOF KIESLOWSKI

a MIRAMAX FILMS release MARIN KARMITZ presents "RED" JEAN-PIERRE LORIT FREDERIQUE FEDER screenplay by KRZYSZTOF PIESIEWICZ and KRZYSZTOF KIESLOWSKI
original music by ZBIGNIEW PREISNER director of photography PIOTR SOBOCINSKI production designer CLAUDE LENOIR editor JACQUES WITTA sound JEAN-CLAUDE LAUREUX
costume designer CORINNE JORRY assistant director EMMANUEL FINKIEL executive producer YVON CRENN production manager for cab productions sa GERARD RUEY
A CO PRODUCTION OF MK2 PRODUCTIONS SA - FRANCE 3 CINEMA - CAB PRODUCTIONS SA - "DM" PRODUCTION - WITH THE PARTICIPATION OF CANAL+ AND TELEVISION SUISSE ROMANDE
This film was supported by the Erasmus Fund of the Council of Europe and the Swiss Federal Office of Culture

SOUNDTRACK AVAILABLE ON VIRGIN CDs

© 1994 MIRAMAX FILMS
ALL RIGHTS RESERVED

رفتار جبرانی از نوع افراط‌آمیز آن است. کسی که رنگ سیاه را به‌عنوان رنگ اول خود انتخاب کند هر چیزی را که خارج از وضع موجود باشد انکار می‌کند. این فرد در مقابل سرنوشت و تقدیر، یا حداقل در مقابل سرنوشت خود، طغیان کرده و ممکن است اعمالی شتاب‌زده و غیرعقلانی از خود بروز دهد. اگر رنگ قرمز در مکان اول و سیاه در مکان دوم قرار گیرد، می‌توان انتظار داشت فرد به ارضای آرزوهای مبالغه‌شده خود به‌عنوان نوعی رفتار جبرانی برای کمبودهای خود دست بزند. اگر رنگ سیاه در مکان سوم قرار گیرد، نمایان‌گر نیاز به رفتار جبرانی‌ای است که از سوی رنگ‌هایی که در مکان اول و دوم قرار دارند، ارائه شده‌است؛ نظیر رنگ خاکستری. در این‌جا نیز رنگ‌هایی که قبل و بعد از سیاه قرار می‌گیرند، چنان‌چه در نیمه اول ردیف رنگ‌ها واقع شده باشند نشان‌گر اضطراب هستند و از وجود یک منبع اضطراب اضافی خبر می‌دهند (لوشر، ۱۳۹۱: ۹۴-۹۵).

تلفن‌ها، پاییدن‌ها، دوربین‌ها: روابط انسانی که به ارتباطات تکنولوژیک کاهش پیدا کرده‌است، احتمالات خطا و فرصت‌های از دست‌رفته را افزایش می‌دهد. این همان درون‌مایه‌ای است که کیشلوفسکی در صحنه استادانه آغازین فیلمش به آن پرداخته‌است، صحنه‌ای که با دستی که شماره تلفن می‌گیرد آغاز می‌شود و سپس دوربین مسیر شماره تلفن گرفته شده را با عبور از پریز تلفن، کابل‌ها و زیر دریا دنبال می‌کند تا تنها به صدای مشغول بودن خط و روشن و خاموش شدن چراغ قرمز آن منتهی شود. این فیلمی است که روی هم رفته درباره ارتباطات از دست‌رفته است (مور، ۱۳۸۶: ۲۰).

علاقه کیشلوفسکی به نقش بخت و تصادف در شکل دادن به پیامدهای احتمالی چنگاکنه یک موقعیت دراماتیک واحد (که نمونه عالی آن را در فیلم قرمز نیز می‌بینیم) مثال بارز دیگری است از پدیده معروفی که در آن فرم‌های هنری پیشین از طریق به‌کار گرفتن برخی رویه‌ها به حد و مرزهای خود فشار وارد می‌کنند، رویه‌هایی که دست‌کم از دید پس‌نگر ما، به نظر می‌رسد خبر از تکنولوژی جدیدی می‌دهند که خواهد توانست به صورت «همبسته عینی طبیعی‌تر» و مناسب‌تر در خدمت تجربه زیستی‌ای

این‌جا پژمرده گشته‌است. به عبارت دیگر، رنگ قهوه‌ای فاقد انگیزه و نیروی حیاتی رنگ سرخ است. بنابراین قهوه‌ای نمایان‌گر احساسی است که در حواس جسمانی وجود دارد. احساسی که مستقیماً به جسم مادی مربوط می‌شود و موقعیت مکانی آن در ردیف رنگ‌های انتخاب شده، نشان‌دهنده وضعیت حسی بدن است. اگر قهوه‌ای در نیمه اول ردیف رنگ‌ها قرار داشته باشد، نشان‌گر نیاز فزاینده به آرامش، آسایش احساسی و رضایت حسی است تا فرد را از موقعیت‌های نابهنجار و عذاب‌دهنده رهایی بخشد. این موقعیت‌ها ممکن است ناامنی اجتماعی، بیماری جسمانی، کشمکش‌های روحی یا مشکلاتی باشد که فرد خیال می‌کند از پس آن‌ها بر نمی‌آید. صرف‌نظر از علت آن، وضعیت احساسی فرد به‌طور جدی تحت تاثیر قرار می‌گیرد و نیاز دارد محیطی پیدا کند تا بتواند از این گرفتاری‌ها خلاصی یابد (لوشر، ۱۳۹۱: ۹۳-۹۴).

در فیلم نیز شاهد آن هستیم که والتین در تقای تغییر در روند هر روزه زندگی‌اش است؛ زندگی‌ای که برای او ناخوشایند شده است. حتی اگر این تغییر گذراندن وقت با مردی میان‌سال باشد که تفریحش استراق سمع همسایه‌ها است. در فیلم «قرمز» این قاضی منزوی و جامعه‌گریز است که برای یک مدل ساده و بی‌آلایش، خردمندی به بار می‌آورد، اما در عین حال این والتین است که آن مرد را بار دیگر با مهرورزی و البته درک تازه‌ای از برادری آشنا می‌کند (مور، ۱۳۸۶: ۱۳۲).

- سیاه

سیاه تیره‌ترین رنگ است و در واقع نفی‌کننده همه رنگ‌هاست. رنگ سیاه نمایان‌گر مرز مطلق است که ورای آن، زندگی متوقف می‌شود. رنگ سیاه بیان‌گر پوچی، نابودی و نیستی است. به معنای «نه» در مقابل «آری» رنگ سفید است. سفید به معنی کاغذ سفیدی است که هنوز در آن قصه‌ای نوشته نشده‌است و سیاه نقطه پایانی است که ورای آن چیزی وجود ندارد. سیاه به‌عنوان نفی هر گونه رنگ، نمایان‌گر بی‌علاقگی، تسلیم یا انصراف است و بر هر رنگی که در آن گروه قرار داشته باشد تاثیر شدیدی می‌گذارد و خصوصیات آن رنگ را برجسته می‌کند. اگر رنگ سیاه در نیمه نخست ردیف رنگ‌ها واقع شود، بیان‌گر

-سیاه / قرمز

معنای ساختاری: «امیال اغراق شده» یا «اعمال نمایشی». آرزوها و امیال طبیعی رنگ قرمز، توسط رنگ سیاه، تقویت و تشدید می‌گردد (لوشر، ۱۳۹۱: ۱۰۰-۱۰۹).

■ فیزیولوژی رنگ‌ها

کتاب‌های زیادی در مورد تاثیر رنگ بر افکار و احساسات مردم به رشته تحریر درآمده است. بسیاری اعتقاد دارند رنگ‌ها از قدرت زیادی برخوردارند، به ویژه سنگ‌های رنگی دارای نیرو و انرژی‌های مختلفی هستند. ولی باید گفت این مطالب هنوز در مرحله فرضی قرار دارند و هنوز اثبات علمی نشده‌اند. بشر هنوز نمی‌داند که آیا واقعاً نور و رنگ‌های مختلف بر روحیات انسان تاثیر دارند و قادرند شخصیت افراد را شکل داده و به آن جهت بدهند یا نه. هنوز به یقین و با اسناد و مدارک علمی اثبات نشده است که انتخاب رنگ‌ها با ترتیب خاصی می‌تواند خصوصیتی هم‌چون درون‌گرا یا برون‌گرا، هیجانی و پر جنب‌وجوش یا آرام و خونسرد، شجاع یا ترسو بودن فرد و نظایر این‌ها را به اثبات برساند (لوشر، ۱۳۹۱: ۱۰).

ذات رنگ، ماده رنگی قابل تجزیه و قابل شناختی است

درآیند که فرم‌های پیشین می‌کوشیدند با تجربه‌گری‌های مازادین یا افراط‌آمیزشان آن را به ظهور برسانند (ژریک، ۱۳۹۵: ۱۲۵).

■ معنای ساختاری گروه‌های دوتایی رنگ‌ها

هر گروه متشکل از دو رنگ دارای معنای ساختاری خاص خود است که ربطی به مکان قرار گرفتن آن در ردیف رنگ‌ها ندارد.

-خاکستری / قرمز

معنای ساختاری: «تابع هوس‌های آنی بودن» یا «عمل نسنجیده». در این‌جا عمل فرد به خاطر خود عمل انجام می‌گیرد و به نتایج آن زیاد فکر نمی‌شود، چون این عواقب را رنگ خاکستری پنهان کرده است. در این‌جا تلاش چندانی برای مخفی نگه داشتن عمل صورت نمی‌گیرد.

-قهوه‌ای / قرمز

معنای ساختاری: «خشنودی جسمانی» یا «حض نفس». در این‌جا با این دلیل که جسم نباید آزار ببیند یا در وضعیت ناراحت‌کننده‌ای قرار گیرد، محدود می‌شود. بنابراین، عمل شخص به قصد رضایت نفسانی و شهوانی انجام می‌گیرد.

اهمیت رنگ قرمز (لوشر، ۱۳۹۱: ۳۹)

همه دوست دارد در جای اول (سمت چپ) قرار می‌دهد و به همین ترتیب جلو می‌رود تا این که کارتی که از آن متنفر است در مکان هشتم قرار می‌گیرد. با مشاهده مکان قرار گرفتن کارت‌ها می‌توان تعیین کرد کنش و عملکرد فرد نسبت به هر رنگ چگونه است. در واقع گرایش ذهنی فرد به رنگ‌های مختلف، نشان‌دهنده نیازها و تمایلات روانی اوست (لوشر، ۱۳۹۱: ۳۰).

-اهمیت رنگ قرمز

کیشلوفسکی با استفاده به جا از رنگ قرمز بین زندگی شخصیت‌هایش ارتباط ایجاد می‌کند. رنگ قرمز اگرچه همه جا حضور دارد، کاملاً با ظرافت به کار رفته‌است: صندلی‌های ننوبی، ماشین‌ها، ملافه روتختی، چراغ قرمز راهنما، استودیوی رقص، قلاده سگ، کت‌ها، سایبان‌های کافه، توپ‌های بولینگ، یونیفرم نیروهای نجات و غیره همه سرخ رنگ‌اند. در عین حال، قرمز فراتر از ارتباطات و علامت‌های این چنینی، رنگ خطر و رنگ و خون و رنگ گرما و رنگ عشق و شاید مهم‌تر از همه، در این فیلم رنگ نیروی حیات است (اندرو، ۱۳۹۷: ۷۵).

-خودمحوری در رنگ قرمز

ما در واقع فقط به فکر خودمان هستیم. حتی وقتی به دیگران توجه می‌کنیم هنوز به خودمان فکر می‌کنیم. این یکی از مضمون‌های فیلم سوم یعنی فیلم قرمز (برادری) است. والتین زنی است که دلش می‌خواهد به دیگران فکر کند، اما همیشه از دید خود به دیگران نگاه می‌کند. نمی‌تواند دیدگاه دیگری داشته باشد. همان‌طور که من و شما هم با دید خودمان به مسایل نگاه می‌کنیم و دیدگاه دیگری نداریم. قضیه از این قرار است (استوک، ۱۳۷۷: ۲۴۴-۲۴۵).

خودمحور به معنی کسی است که دل مشغول ذهنیات درونی خویش است و به عقیده و نظر دیگران توجه چندانی ندارد و اگرچه مشابه افراد درون‌گراست، افراد خودمحور لزوماً درون‌گرا نیستند. فردی که اهل معاشرت و گفت‌وگو با دیگران است برون‌گرا نامیده می‌شود ولی وقتی که موضوع صحبت او با دیگران فقط خودش، خانواده‌اش، همسرش، شغلش و سفرش به اروپا است این فرد از نظر روانی

که هم از نظر فیزیکی و هم از نظر شیمیایی؛ مغز و چشم انسان به آن محتوا و مفهومی انسانی می‌دهد. چشم و مغز از طریق مقایسه و کنتراست به درک مشخص می‌رسند. واقعیت روان‌شناختی-فیزیولوژیکی رنگ چیزی است که آن رنگ نام نهاده شده‌است. ذات رنگ و نمود رنگ تنها هنگامی بر هم منطبق می‌شوند که هماهنگی رنگی وجود داشته باشد. در موارد دیگر ذات رنگ تبدیل به نمودی جدید می‌شود (ایتن، ۱۳۹۱: ۱۵).

آزمایش‌هایی که در آن‌ها افراد به تفکر درباره جنبه روانی رنگ قرمز تیره در مقاطع مختلف زمانی پرداخته‌اند، نشان داده‌است این رنگ دستگاه عصبی را تحریک می‌کند، فشار خون را بالا می‌برد، و تنفس و ضربان قلب را سریع‌تر می‌کند. در نتیجه رنگ قرمز از لحاظ تأثیری که بر دستگاه عصبی و به‌ویژه، دستگاه عصبی پاراسمپاتیک بر جای می‌گذارد، یک عامل محرک به‌شمار می‌رود (لوشر، ۱۳۹۱: ۲۳).

-روان‌شناسی عملکردی

در تست لوشر هر فرد کارت‌های رنگی را به ترتیب علاقه و تمایل خود انتخاب می‌کند. یعنی رنگی را که بیشتر از

در فیلم قرمز، برادری، کیشلوفسکی سعی می‌کند به یک جمع‌بندی برسد. والتین شخصیت اصلی داستان خطاب به قاضی پیر می‌گوید: «من احساس می‌کنم من بخشی از یک پدیده بسیار مهم هستم». اما نه والتین و نه قاضی پیر که مکالمات تلفنی همسایگان‌شان را استراق سمع می‌کند، هیچ‌کدام نمی‌دانند که معنای این پدیده مهم چیست (همان‌طور که در نام والتین نیز بر آن تاکید شده‌است). عشق حتی می‌تواند عامل رستگاری باشد. با وجود این، عشق هم‌چنان نامرئی و غیرقابل لمس باقی می‌ماند. به نظر می‌رسد، دیر یا زود این چرخه تکرار شونده دوباره و دوباره جایی است که این الگوی ملال و خستگی کیشلوفسکی از آن‌چه در آثارش بازتاب یافته‌اند، شکل می‌گیرد (برنارد؛ استیون، ۱۳۹۶: ۳۳۶).

در قرمز ما به بالاترین سطح آشتی، یعنی آشتی استوار بر «برادری» می‌رسیم (ژیرک، ۱۳۹۵: ۲۵۲). در این فیلم از طریق حرکتی بی‌وقفه به جلو، ما به دنبال یک نشان چشمک‌زن الکترونیکی که از تلفنی در انگلستان سفر می‌کند، حرکت می‌کنیم و از میان سوئیچ‌ها و سیم‌ها در زیر دریا و سطوح یک ارتباط تلفنی در جنوا، جایی که با

خودمحور محسوب می‌شود. اگر مخاطب چنین کسی از موضوعی عمومی‌تر حرف بزند او حاضر به شنیدن نیست و گفت‌وگو را قطع می‌کند (لوشر ۱۳۹۱: ۴۰).

در صحنه‌هایی از فیلم به ساعتی از هم‌زیستی روانی بین قاضی جوزف کرن و والتین وارد پرداخته شده‌است. والتین تصمیم می‌گیرد به شکل آزمایشی هم که شده سعی کند انسان دیگری را درک کند. به این ترتیب، عقل‌گرایی مرد بر معصومیت والتین تأثیر می‌گذارد و زن هم با شفقتش انسانیت خفته قاضی را بیدار می‌کند (اندرو، ۱۳۹۷: ۶۰). گویی والتین پیش از این میلی به هم‌زیستی و هم‌دردی با دیگران نداشته‌است، اما موقعیت فعلی‌اش او را به این سمت سوق داده‌است.

آزادی، برابری، برادری

کیشلوفسکی در شرح مفهومی سه‌گانه‌اش هدف طرح این مضامین را در یک جمله خلاصه می‌کند: «آبی، سفید، قرمز = آزادی، برابری، برادری». کیشلوفسکی رنگ‌ها را به سه کارکرد بنیادین تقسیم می‌کند، هر رنگ خاستگاه مشخصی را دربردارد که خود مفهوم ایدئولوژیک فیلم‌های استاد را می‌نمایاند. جالب این‌جاست که اگر ما این سه جزء را در کنار هم بگذاریم به یک شعار مفهومی جاودان می‌رسیم؛ آزادی، برابری، برادری که یکی از شعارهای دهان‌پرکن انقلاب فرانسه بود. انقلابی که به پاس خون هزاران انسان به ثمر نشست و پس از تحمل رنج‌های سترگ به انحراف بزرگ بنیان‌شکنی رسید، زیرا که هنوز بشریت به خمیرمایه این سه شعار مقدس ایمان نیاورده، به روبستری‌ها و انواع و اقسام درنده‌خویان دیگر سپرده بود. کیشلوفسکی می‌خواهد این خمیرمایه را بار دیگر با طرح ساختاری شاعرانه و رنگ‌آمیز به بشریت بقبولاند. جالب‌تر این‌جاست که اگر به پرچم فرانسه مهد دموکراسی نوین نظر بیفکنیم این سه رنگ ناب را با مضامین همان شعارهای بنیادین می‌بینیم. فیلم قرمز خودخواهی ذاتی انسان را بیشتر هویدا می‌کند. سوال این‌جاست که آیا ما انسان‌ها مثل والتین فیلم قرمز تنها برای تصرف و منافع معنوی خود به دیگران نظر می‌افکنیم؟ یعنی برادری در معنای خالصش آیا وجود عیان و واقعی در ذهن بشریت تمامیت خواه دارد؟ (بنی‌مهد، ۱۳۸۶: ۱۱۱-۱۱۰)

«شما کی هستید؟» جواب قاضی این است: «یک قاضی بازنشسته». این لحظه، لحظه شناخت است. سالن خالی تئاتر جایی که والتین برنامه نمایش مد خود را در حالتی الههوار اجرا کرده است (نور فلش‌های عکاسی حالت تالو آدرخش گونه مینیاتوری را القامی کند)، حالت سکوت، شکوه و ابهت کلیسای جامع راماند است. ناگهان طوفان در خارج سالن وزیدن می‌گیرد و والتین به طرف پنجره هجوم می‌برد تا آن‌ها را در مقابل باد و باران ببندد. حرکت دوربین در این صحنه مانند بیشتر صحنه‌های فیلم قرمز، با حرکت موکد فیلم‌بردار انجام می‌شود. تغییر سریع و ناگهانی دوربین در نمای نقطه‌نظر، از ارتفاع بالا به پایین و پایین به بالا، روند مداوم فیلم را میان بررسی کلی کیهانی و کوچک‌ترین جزئیات شخصی بازتاب می‌دهد (همان).

■ سه رنگ؛ قرمز

کیشلوفسکی پس از پایان آخرین بخش سه‌گانه گفته است: «از نظر خودم، قرمز شخصی‌ترین کار من است. فیلمی است که نه تنها بر نگاه من به زندگی، بلکه بر سینما هم تأثیر گذاشت» (اندرو، ۱۳۹۷: ۵۵).

اگر به تصویر کشیدن احساسات یا زندگی درونی انسان‌ها بر پرده سینما غیرممکن است، پس کیشلوفسکی چگونه در این راه می‌کوشید؟ او این کار را با فضاسازی و حس و حال دادن به صحنه‌ها آغاز کرد. بایاری جستن از همکاران سینمایی حساس و خلاق: سبک اکسپرسیونیستی اسلاومیر ایدزیاک در خلق جهانی سرد و فضای حزن‌انگیز و اشک‌بار در فیلم‌هایش، سبب می‌شود تا احساسات حقیقی ما، بی‌آن که دقیقاً بدانیم به خاطر چه، برانگیخته شود (مور، ۱۳۸۶: ۲۰).

والتین، دانشجو و مدلی پاره‌وقت است که به تنهایی در ژنو زندگی می‌کند. میشل، پارتنر او مدتی است که در خارج از کشور کار می‌کند؛ ابتدا به لهستان رفته است و در آن‌جا داروندارش را دزدیدند و حالا در انگلستان است. آن‌گونه که او از والتین بازجویی می‌کند، کاملاً مشخص است که به طرز غیرمنطقی سلطه‌گرا و تملک‌طلب است. حتی وقتی والتین می‌گوید از احساس تنهایی تمام شب رادر کنار کت قرمز او گذرانده است، باز هم تفاوتی در رفتارش ایجاد

نشان چشم‌کزن (که نشان‌گر اشغال بودن خط است، مواجه می‌شویم). قرمز مصرانه‌ترین رنگ از میان سه رنگ کیشلوفسکی است. رنگ خون، خطر، خشونت و عشق. در همان چند دقیقه اول فیلم قرمز سطح پرده با عناصر قرمز رنگ پر می‌شود. یک علامت قرمز، یک ماشین قرمز، سایبان قرمز، پتوی قرمز، ژاکت قرمز و چراغ راهنمایی قرمز در فیلم قرمز عامل به حرکت درآمدن کنش و واکنش، همانند فیلم آبی یک تصادف اتومبیل است. اگرچه این بار این مساله مرگ‌بار نیست و قربانی، سگی به نام ریتا از نژاد ژرمن با چشمانی غمگین است. والتین حیوان باندپچی شده را به صاحبش برمی‌گرداند؛ صاحبی که بدون هیچ‌گونه عاطفه‌ای سگ را نمی‌پذیرد (کر، ۱۳۷۵: ۱۱۸).

در تست لوشر اگر درصد تمایل به رنگ‌های قرمز و خاکستری در کنار یکدیگر زیاد باشد، نشان‌دهنده این است که انتظارات و توقعات افراط‌آمیزی در زندگی هست که در زیر رفتار ظاهراً عاقلانه و محتاطانه پنهان شده است. فرد می‌خواهد با دست‌آوردها و موفقیت‌های خود دیگران را تحت تأثیر قرار دهد اما این خواسته خود را مخفی می‌سازد (لوشر، ۱۳۹۱: ۱۲۹).

قاضی در فیلم قرمز دارای قدرت‌های مافوق طبیعی است، اما به نظر می‌رسد که از آن‌ها آگاه نیست. با این وجود، او ارتباط عجیبی با نور دارد: در یکی از گفت‌وگوها با والتین صحنه با ظهور نور خورشید منور می‌شود و در یک ملاقات شبانه دیگر، لامپی که می‌ترکد و سریعاً عوض می‌شود و صحنه را پر از نور می‌کند. قاضی ناگزیر به مکالمات تلفنی همسایگان از طریق سیستم استریوی خانه‌اش گوش می‌دهد و همه چیز را درباره آن‌ها می‌داند، ولی کاری انجام نمی‌دهد. والتین از این چشم‌چرانی دچار وحشت می‌شود، ولی خود را از محکوم کردن قاضی ناتوان می‌یابد. لحظه‌ای که والتین در اواخر فیلم قرمز سالن تئاتر را ترک می‌کند، پیرزنی را می‌بیند که در حال تلاش است. والتین می‌ایستد و به او کمک می‌کند، بطری را از او می‌گیرد و از شکاف سطل آن را به داخل می‌اندازد. در پایان به این مفهوم می‌رسیم که حرکت ساده مهربانی اوج کلیت سه‌گانه است، حالتی که جهان رانجات می‌دهد (کر، ۱۳۷۵: ۱۲۰).

والتین در حین گفت‌وگو در تئاتر از قاضی می‌پرسد:

نمی‌شود (اندرو، ۱۳۹۷: ۵۷-۵۶).

تفسیر روان‌شناسی رنگ قهوه‌ای / خاکستری

وضعیت موجود بر خلاف میل و خواسته‌توست. نیاز به دوستی و معاشرت با کسانی داری که معیارهای شان هم‌چون ارزش خودت در سطح عالی است و در موقعیتی هم‌چون خودت قرار دارند. ولی این نیاز برآورده نشده است. با کنترلی که بر غرایز خود اعمال می‌کنی، عملاً محدودیت‌هایی را برای ارضای این نیازها به وجود می‌آوری. از طرف دیگر، محرومیت و تنهاییات سرانجام تورا وادار می‌کند که به دیگران بیبوندی و تسلیم نیازهای نفسانی می‌شوی. این وضعیت تورا آشفته و پریشان می‌سازد چون غرایز و خواهش‌های نفسانی خویش را هم‌چون نقاط ضعفی در خود تلقی می‌کنی که باید بر آن‌ها غلبه نمایی. بنابراین احساس می‌کنی فقط از طریق خودداری از کامیابی جسمانی و تمایلات نفسانی است که می‌توانی برتری خود را بر آن‌ها حفظ کنی. دلت می‌خواهد دیگران تورا فقط به خاطر وجود خودت دوست بدانند و مورد تحسین و ستایش قرار دهند. نیازمند آن هستی که دیگران به تو توجه کنند و به ارزش‌هایت پی ببرند و به تو احترام بگذارند (لوشر، ۱۳۹۱: ۱۷۲).

فیلم خیلی سریع مشغول طراحی خطوط زندگی و شخصیت والتین می‌شود. در سکانس‌های مختلف نشان داده می‌شود که او به بخت و اقبال معتقد است. هر روز در کافه شیزو ژوزف سراغ دستگاه شانس می‌رود و هم‌چنین طیف وسیعی از حالات عاطفی والتین را می‌بینیم. او مصمم و سخت‌کوش و باوجدان و مهربان است. بین عکس‌هایی که برای تبلیغ آدامس می‌اندازد، در مقابل پرده قرمز رنگ ژستی گرفته که حالت او در این عکس حاکی از وجود غمی در زندگی‌اش است. در سکانسی، عکاس والتین مودبانه از او می‌خواهد که ببوسدش اما والتین نمی‌پذیرد. تردید والتین در پس زدن اصرار مرد نشان می‌دهد که تعهد او به میشل متزلزل است. والتین به کافه باز می‌گردد و با سه گیلان قرمز که در دستگاه بازی جور می‌شود، جایزه می‌برد. به صاحب بار می‌گوید می‌داند چرا برنده شده است (احتمالاً به دلیل وفاداریش به میشل)؛ اما به نظر صاحب کافه شاید هم نشانه خوبی نباشد (اندرو، ۱۳۹۷: ۵۹-۵۸). در کنار هم قرار گرفتن قرمز و قهوه‌ای می‌تواند حاکی

از این باشد که احساس می‌کنی در چنگال پریشانی‌ها و اضطراب‌ها اسیر شده‌ای و در رنج و عذاب هستی و به دنبال راهی برای رهایی می‌گردی در کامیابی جسمانی خود قادر هستی به ارضای کامل برسی (لوشر، ۱۳۹۱: ۱۶۱). در سکانسی به دلیل طوفان سیل و رعدوبرقی که در ژنو آغاز می‌شود، پوستر والتین را از روی بیلبرد برمی‌دارند. (شعاری که روی پوستر نوشته شده، این است: «رایحه زندگی»، که به نوعی بازگوکننده نقش والتین در بازگرداندن قاضی به دنیاست). باد می‌وزد و باقی‌مانده نوشیدنی‌ای که والتین به سلامتی تولد کرن نوشیده بود بر زمین می‌ریزد و تندباد و توفان هم بالاخره فروکش می‌کند (اندرو، ۱۳۹۷: ۶۷). هم‌چنین می‌توان چنین برداشت کرد که اکنون دیگر زندگی خودم‌خورانه والتین با کمک به قاضی به پایان رسیده، و برداشتن بیلبرد تبلیغاتی او نمادی از تغییر شخصیتی بزرگ اوست.

چیزی که پایان‌بندی فیلم قرمز را به لحاظ عاطفی رضایت‌بخش جلوه می‌دهد، میزان بالای شفقت موجود در آن است؛ نه فقط شفقت کردن کرن به والتین، بلکه شفقت کیشلوفسکی به شخصیت‌های اصلی سه‌گانه‌اش. ژستی که والتین برای پوستر تبلیغ آدامس می‌گیرد، دقیقاً در تصویر آخرش هنگام نجات از حادثه کشتی نیز تکرار می‌شود؛ در آن هنگام که این عکس هم گرفته می‌شود بی‌هیچ توجیهی صدای بوق کشتی را می‌شنویم. یا این که کیشلوفسکی دارد می‌گوید، هنگام تخیل کردن و اندیشیدن به چیزی اندوهناک و تلخ، والتین دچار این پیش‌آگاهی می‌شود که اتفاقی بد برایش رخ خواهد داد. کارگردان این بار با نشانه کوچک به نیروهای پنهان و رازآلودی که سرنوشت ما را به دست دارند، اشاره می‌کند (اندرو، ۱۳۹۷: ۷۵).

در مصاحبه‌ای کیشلوفسکی به شرح دلایلش برای ارتباط دادن قرمز به برادری می‌گوید: «به نظرم این قاضی خودش شرایطی را به وجود می‌آورد که خود را یک جور دیگر نشان بدهد. گاهی روی آوردن به انسان دیگری، به حرف‌هایش، به رفتارشان... برادری است. اگر این کار بی‌غرض باشد، اگر نتیجه‌اش بیداری علاقه به انسانی دیگر باشد و باعث توجه و صرف وقت بیشتری برای طرف مقابل بشود، ممکن است که این نوع برادری در عصر امروز از همه مهم‌تر و ضروری‌تر

باشد» (کیشلوفسکی، ۱۳۹۵: ۶۳).

نتیجه گیری

سیاه و قرمز در کنار یکدیگر قرار بگیرند مانند گدازه‌های آتش طغیان می‌کنند. ما نیز شاهد طغیان‌های رفتاری در والتین در قرمز بودیم. با بررسی این تست و تحلیل رنگ‌های غالب فیلم به این نتیجه می‌رسیم که دلیل گیرا و قابل درک بودن والتین برای مخاطب همین تضاد شخصیتی اوست. اگر او دختری کاملاً شاد با رنگ‌های گرم و خیره‌کننده بود، هرگز نمی‌توانست بازتابی از فردی باشد که از ورای خالهای زندگی، به دنبال چیزی فراتر از یک زندگی معمولی است. کیشلوفسکی به درستی مفهوم «برادری» و رسیدن به آن را در شخصیت والتین جای داده است.

پی‌نوشت‌ها

1. Lü scher-test color-diagnostic
2. Three Colors : Red.
3. Krzysztof Kieslowski
4. Hermann Rorschach
5. E. R. Jaensch
6. Geoff Andrew
7. The 'Three Colours' Trilogy
8. Renata Bernard
9. Steven Woodward
10. Krzysztof Kieslowski : Interviews
11. Stok, kieslowsky on Kieslowski, p.79.

فهرست منابع

- استوک، دانوشا (۱۳۷۷). **من کیشلوفسکی**، ترجمه حشمت کامرانی، تهران: نشر مرغ آمین.
- اندرو، جف (۱۳۹۷). **سه‌گانه سه رنگ**، ترجمه آیدا مرادی آهنی، تهران: انتشارات علمی و فرهنگی.
- ایتن، یوهانس (۱۳۹۱). **هنر رنگ**، ترجمه عربعلی شروه، تهران: نشر بساوی.
- برنارد، رناتا؛ وودوارد، استیون (۱۳۹۶). **گفتگو با کیشلوفسکی**، ترجمه آرمان صالحی، تهران: انتشارات شوراقرین.
- بنی‌مه‌د، میثاق (۱۳۸۶). «سینما: کیشلوفسکی وقتی بر پرده‌ها سخن می‌راند»، مجله رودکی.
- ژبک، اسلاوی (۱۳۹۵). **وحشت از اشک‌های واقعی**، ترجمه فتاح محمدی، تهران: نشر هزاره سوم اندیشه.
- کر، دیوید (۱۳۷۵). **نجات جهان: سه‌گانه رنگی کریستف کیشلوفسکی**، ترجمه کیوان علی‌محمدی و امید بنکدار، مجله نقد سینما.
- کیشلوفسکی، کریستف (۱۳۹۵). **زندگی‌ام همه چیز من است**، ترجمه آنا مارچینوفسکا، تهران: انتشارات ققنوس.
- لوش، ماکس (۱۳۴۹). **روان‌شناسی رنگ‌ها**، ترجمه و توضیحات حمیدرضا بلوچ، تهران: نشر شاهنگ.
- مور، مونیکا (۱۳۸۶). **سرشت و نوشت**، ترجمه مصطفی مستور، تهران: نشر مرکز.
- مونیکا، مور (۱۳۸۲). «راوی تقدیر و تنهایی (نگاهی به سینمای کریستف کیشلوفسکی)»، ترجمه مصطفی مستور، مجله مهر.

با انجام تست رنگ ماکس لوش بر روی والتین، کاراکتر اصلی فیلم قرمز به مطابقت نسبی‌ای بین معانی رنگ در روان‌شناسی لوش و رفتارهایی که این شخصیت از خود بروز می‌داد، رسیدیم. پرستفاده‌ترین رنگ در این فیلم همانند نامش، رنگ قرمز است. بعد از قرمز، به ترتیب رنگ‌های خاکستری، قهوه‌ای و مشکی پرستفاده‌ترین رنگ‌ها از جانب والتین بوده‌اند که از همین روی می‌توانیم بگوییم چهار رنگ مورد علاقه اوست که می‌تواند بازتابی از شرایط روحی وی باشد. پرکاربردترین رنگ، یعنی قرمز می‌تواند نمودی از تلاش و پافشاری فرد برای رسیدن به موفقیت با نتایجی مطلوب باشد که ما این ویژگی‌ها را می‌توانیم در شغل والتین که کار مدلینگ است، ببینیم. او میل شدیدی به زندگی دارد که این نیز از دیگر خصایص رنگ قرمز است. همین‌طور مهم‌ترین نمود رنگ قرمز را می‌توان تحرک و جنب‌وجوش زیاد، تا سر حد انقلاب کردن دانست که پیش از این اشاره شد. کیشلوفسکی این سه‌گانه را در جهت ادای دینی به انقلاب فرانسه و شعار معروف «آزادی، برابری، برادری» ساخته است. فیلم قرمز نیز آینه‌ای از «برادری» است. به همین ترتیب، در شخصیت والتین نیز، بعد از آشنایی با قاضی داستان، شاهد انقلاب شخصیتی او هستیم؛ دختری خودم‌محور که شیفته خود و زندگی‌اش است حال به معنای برادری رسیده و در تقلائی کمک به دیگران است. رنگ خاکستری در شخصیت‌پردازی والتین توانسته از شور و حرارت رنگ قرمز بکاهد و او را به سمت آرامش داشتن و رفتارهای معقولانه سوق دهد؛ آرامشی که با شغل او به‌طور معمول در تضاد است. پس ما از علاقه والتین به رنگ خاکستری می‌توانیم به وجوه خنثی بودن شخصیت وی برسیم که توانسته به رفتارهای او هماهنگی ببخشد. اما رنگ قهوه‌ای، نشانه‌ای از دل‌مردگی و خالی بودن جای چیزی در زندگی فردی است که آن را به‌عنوان رنگ‌های اولش انتخاب می‌کند. والتین نیز دارای فقدان بزرگی در زندگی‌اش است؛ فقدان عشق. او جوری به رابطه از راه دور با پسری که رفتارهای ناشایستی دارد، تن داده که گویی چاره‌ای جز این ندارد. در آخر، رنگ سیاه که نمادی از پوچی مطلق و دیواری روبه‌روی زندگی است. زمانی که رنگ

Analysis of the Effect of Color on the Main Character of Kieslowski's Red Movie with the Approach of Max Loescher

Shima Samanfar

Senior research expert, Apadana Institute of Higher Education, Shiraz, Iran.

MohammadAli Forouzes

Instructor of Video Communication Department, Apadana Institute of Higher Education, Shiraz, Iran.

(Received 5 December 2023, Accepted 14 January 2024)

Abstract

In psychology, colors are considered criteria for assessing personality because each of them leaves a specific psychological and physical impact on an individual. Colors can be indicative of the mental and physical states of individuals. This research investigates the impact of color on the character of Valentin, the main female character in the film "Red," directed by Krzysztof Kieslowski. The study examines the extent to which color influences the emotions, behaviors, and preferences of this character based on Max Luscher's color test. The research aims to answer the question of how the understanding of the psychological functioning of colors can lead to an understanding of the mental conditions of humans. In this article, relying on credible sources and using analytical methods, an attempt is made to explore the influence of dominant colors in this film on the main character's personality through color testing, examination, and analysis. The qualitative research was conducted through library and internet resources. Throughout this article, the researcher, by performing the Luscher color test, consisting of eight color cards, and aligning Valentin's behaviors with the psychological definitions that Luscher has provided for each color and the combination of two colors, was able to reach conclusions about the coordination of Valentin's behaviors.

Keywords

Psychological analysis of color, Kieslowski, Max Loescher, Red movie, color in cinema.